

Lietuvos ūkininkų sąjungos pasiūlymai dėl Kaimo plėtros 2014-2020 m. programos priemonių

Bendri pastebėjimai:
Iš principo kelia didelių abejonių, ar bus pakankamai efektyvi 100 balų projektų atrankos sistema, kai mažiausias svertinis balas yra 5 ir gana aukštas minimalus balų slenkstis tinkamiems vertinti projektams. Svarstyti balų vertinimo skalę kaip po tokia apskritai, ar ji negalėtų prasidėti nuo 1. Pagal dabar siūlomą projektą prognozuojame didelį vienodą balų surinkusių projektų skaičių, iš kurių teks atrinkti finansavimą gaunančius projektus. Kokiais papildomais kriterijais bus remiamasi vertinant vienodą balų skaičių surinkusius projektus? Tuo labiau, kad Žemės ūkio ministerijos atstovų aiškiai bandoma pasakyti, kad 2015-2020 m. laikotarpyje bus itin griežtai vertinama pagal prisiimtus atrankos kriterijus dėl Lietuvos gautų sankcijų iš EK už 2007-2013 m. laikotarpio projektus.
150 ha nesiekiantys ūkiai buvo laikomi prioritetiniai, dabar specializuotas augalininkystės ūkis 50000 Eur pajamų lygį pasieks deklaruojant apie 83 ha kviečių, specializuotas pienininkystės ūkis – 15 melžiamų karvių. Ar ne per žemai nuleista vidutinio ūkio kartelė? Siūlome svarstyti ūkių skirstymą į: <ul style="list-style-type: none">➤ smulkus ūkis nuo 4 000 Eur iki 29 999 Eur➤ vidutinis - nuo 30 000 Eur iki 199 999 Eur➤ stambius - nuo 200 000 Eur
Turi būti atskirti šaukimai paramos priemonėms pagal atskiras ūkio kategorijas.

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos I priemonės „**Žinių perdavimas ir informavimo veikla**“ veiklos srityje „**Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti**“ 2015 metų įgyvendinimo taisyklių nuostatos:

Pastabos
Šis klausimas mūsų vasario 6 d. posėdyje nebuvo svarstytas. Bet remiantis atsiųsta užklausa dėl programų aktualumo, galime konstatuoti, kad mokymų aktualumą teisingiausiai įvertintų mokymų dalyviai, klientai. Pripažinkime, jog svarbiausia iki šio buvo - ES lėšų įsisavinimas. Lektoriai ne visada turėjo pakankamai kompetencijos, kad konstruktyviai galėtų dalintis savo žiniomis su neretai daug daugiau informacijos ir patirties sukaupusiais žemdirbiais, todėl mokymų klausytojai dažnai buvo nemotyvuoti. Šiuo metu reikia skirtingų žinių pradedančiajam, pažengusiam ir savo srityje specialistui, todėl ir mokymai atitinkamai turi būti skirtingo lygio. Dažnai pasigendama naujausios ir labai specializuotos informacijos konkrečiai valdymo, gamtosaugos ar technologijų taikymo situacijai, kuriai analizuoti ir rasti problemos sprendimo būdą reikia individualaus konsultanto darbo su klientu. Turi veikti paklausos-pasiūlos principas, todėl būtų teisinga, kad ūkininkas gautų „krepšelį“ ES paramos lėšų konsultacijoms ir sprendimų kokioms konsultacijoms naudingiausia paramos lėšas išnaudoti.

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos IV priemonės „Investicijos į materialųjį turta“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ 2015 metų įgyvendinimo taisyklių nuostatos:

Pastabos
Turi būti aiškiai atskirti pareiškėjo tinkamumo kriterijai pagal EK reglamentą ir paraiškų atrankos vertinimo kriterijai.
Prioritetiniuose sektoriuose 13 skaidrėje pirmuoju numeriu įrašyta „Mėsinė ir pieninė gyvulininkystė bei kitos gyvulininkystės šakos“. Kas yra kitos gyvulininkystės šakos (bitininkystė, sraigių auginimas)? Antruoju numeriu eina sodininkystė, uogininkystė ir daržininkystė. Ar daržininkystei yra priskirti specializuoti bulvininkystės ūkiai?
Reikėtų aiškiai pasakyti, kad pagal šią priemonę augalininkystės ūkis, kurio ekonominis dydis, išreikštas standartine produkcijos verte daugiau, kaip 50000 Eur neturės jokių galimybių gauti paramą investicijoms, nes nesugebės surinkti siūlomą mažiausią projektų atrankos balų skaičių 45, o pagal paskutinį persiūtą variantą nepatenka iš viso tarp prioritetinių sektorių. Gal vis tik reikia sudaryti sąlygas modernizuoti ne tik gyvulininkystės, sodininkystės, uogininkystės, daržininkystės ūkius, bet ir skatinti kurti pažangius augalininkystės ūkius, pasinaudojant investicine parama? Esant šiandienos ekonominėms sąlygoms, kai nebereikia supirkėjams nei pieno, nei mėsos, ar iš viso kas ryšis modernizuotis prie tokių produkcijos supirkimo kainų? Netgi augalininkystės ūkis, norintis tapti mišriu ūkiu (pvz., papildomai užsiimti mėsine gyvulininkyste), neturės pareiškėjo patirties prioritetinėje veikloje ir neteks atrankos kriterijų.
Siūlome, kad didžiausia paramos dydis pareiškėjui <u>būtų 200 tūkst. eurų</u> projektui (vietoje siūlomo 400 tūkst. eurų).
Nepritariame siūlymui, kad „partnerių ir (arba) susijusioms įmonėms, sutuoktiniams būtų skiriama iki 1 mln. Eur“. Maksimaliai siūlome 400 tūkst. Eur.
Kategoriškai nepritariame siūlymui, jog būtų patvirtinta iki 10 mln. Eur projektui investuojantiems į žeminius šiltnamius. Ūkininkams neaišku, kuo ši šaka Lietuvoje yra tokia reikšminga, išskirtinė ir ypatingai remtina, trūksta aiškių motyvų. Kodėl taip ženkliai, net dešimtimi kartų turi skirtis maksimali paramos suma? Keista, kad žeminiame šiltnamyje veikla turėtų būti vykdoma ne trumpiau kaip 8 mėn. per kalendorinius metus. Jeigu žeminis šiltnamis tai turėtų veikla vykti ir žiemą, bent jau 10 mėn. per kalendorinius metus ar visus kalendorinius metus. Papildomas klausimas, ar 2007-2013 m. finansiniu laikotarpiu iš tikrųjų šiltnamių įsikūrimui nebuvo skirta jokia parama?.
Nesutinkame su siūlymu, kad privalomas mažiausias projektų atrankos balų skaičius būtų 45 (vasario 6 d. posėdyje buvo nurodyta 50) ir siūlome mažinti minimalų balų skaičių iki 25-30.
Nėra nuoseklus numatytas balų skyrimas už patirtį prioritetinėse šakose. Už mažesnę nei 3 metų patirtį balų neskiriama, o už daugiau nei 5 metus, skiriama net 20 balų. Patirties skirtumas tik 2 metai ir 2 dienos gali nulemti labai daug siekiant paramos, bet toks patirties skirtumas nėra reikšmingas vertinant ūkio perspektyvą gamyboje.
Ūkio subjekto veiklos ekonominis efektyvumas „ant popieriaus“ bus pasiektas be vargo, bet ar bus sankcijos, jei pasinaudojus parama ir susiklosčius nepalankiai, pvz., politikai, rinkai ar kitiems išoriniams veiksniams, šie rodikliai natūroje nebus pasiekti? Todėl kažin, ar verta už šiuos deklaratyvius rodiklius tiek skirti balų.

<p>Siūlome prie atrankos kriterijų skirti papildomų balų ne tik pripažintiems žemės ūkio kooperatyvų nariams, bet ir pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams. Neskiriant balų kooperatyvams, bet balus skiriant tik kooperatyvo nariams, iškreipiama kooperacijos skatinimo politika, nes neskatinama daryti kolektyvinės investicijos, net atvirškčiai, kooperatyvo narius motyvuoja daryti individualias investicijas atitraukiant nuosavus finansinius išteklius nuo kooperatinių projektų.</p>
<p>Atsisakyti pasiūlymo, kad „ūkyje turi būti diegiamos inovacijos“, už tai skiriant papildomai 10 balų. Pagrindas – kaip jau parodė praėjusių laikotarpių patirtis ir taip naudojantis paramos priemonėmis ūkyje siekiama inovacijų. Tuo labiau, kad nėra išaiškinimų, kas iš principo yra inovacijos.</p>
<p>Papildomus balus skirti būtų tikslinga pagal 19 skaidrės 7 punktą tik tuo atveju, jei ūkių atitikimą teisės aktų nustatytiems valdymo, geros agrarinės ir gamtosaugos reikalavimas galima būtų vertinti paraiškos teikimo momentu. 2007-2013m. laikotarpyje atliktas ūkio įvertinimas gali skirtis nuo realios ūkio padėties paraiškos teikimo momentu. Panašus ūkio stabilumą garantuojantis kriterijus galėtų būti ir tai, kad draudžiami pasėliai ar ūkiniai gyvūnai.</p>
<p>Lyginant su praėjusiu finansiniu laikotarpiu, nesimato prioriteto ūkiams negavusiems iš viso jokios finansinės paramos investicijoms iš ES ar Lietuvos biudžeto. Siūlome pirmą kartą besinaudojantiems parama šioje priemonėje skirti papildomai 20 balų.</p>
<p>Taip pat pasigendama papildomų balų jauniems, ne seniau kaip prieš 5 metus įsikūrusiems ūkiams. Nors jauniems ūkininkams planuojamas didesnis paramos intensyvumas, tačiau projektų vertinimas balais jiems yra nepalankus, tad yra didelė tikimybė, kad tokie ūkiai iš viso negaus paramos. Šiems ūkiams vertinimas balais nepalankus vertinant jų stažą prioritetinėje šakoje. Jiems sunkiau įsipareigoti pasiekti aukštus finansiniu rodiklius. Ypatingai aktualus šiuose ūkiuose finansų poreikis investicijoms, lyginant su seniai įsikūrusiais ūkiais, todėl sunku būtų savanoriškai susimąžinti paramos intensyvumą. Gali būti neįmanoma įvertinti kaip ūkiai atitinka valdymo, geros agrarinę būklės ir gamtosauginius reikalavimus paramai gauti.</p>
<p>Kadangi jau aišku, jog priemonėje „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ negali dalyvauti tie, kurie 2014 m. pirmą kartą užregistravo valdą, siūlome šiems jauniems asmenims skirti papildomai 10-20 balų priemonėje „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“. Reikia pripažinti, kad dėl priemonės „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ iš pačios Žemės ūkio ministerijos buvo paskelbta klaidinančios informacijos 2014 m.</p>
<p>Šioje priemonėje taip pat siūlomas apsvarstyti papildomas balų skyrimas, turintiems aukštąjį žemės ūkio profesinį išsilavinimą – 5 balai.</p>

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos VI priemonės „**Ūkio ir verslo plėtra**“ veiklos srities „**Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui**“ 2015 metų įgyvendinimo taisyklių nuostatos:

Pastabos
<p>Tinkamumo kriterijuose įrašytas punktas „Parama skiriama ūkiams, kurių ekonominio dydžio potencialas, išreikštas standartine produkcija yra didesnis kaip 8000 Eur ir ne didesnis kaip 70 000 Eur“. Ar yra logikos šiame kriterijuje dėl tokio dydžio ekonominio dydžio potencialo, jeigu „Jaunojo ūkininko įsikūrimas turi prasidėti ne anksčiau kaip 12 mėn. iki paraiškos paramai pateikimo ir paraiškos teikimo momentu negali būti pasibaigęs“? Tuo labiau, kad „įsikūrimo procesas laikomas užbaigtu, kai pareiškėjas pirmą kartą, kaip ūkio valdytojas, pateikia paraišką tiesioginėms išmokoms</p>

<p>gauti“, „Smulkių ir vidutinių ūkių kategorijai priskirti ūkiai, kurių dydis, išreikštas SP, yra nuo 4000 iki 50000 Eur.</p>
<p>Besikuriantis ūkininkas turi turėti bent minimalų kiekį žemės. Todėl pirmumo kriterijuose už ne mažiau kaip 5 ha nuosavybės teise valdomų žemės ūkio naudmenų siūlome skirti bent 20 balų (o ne 10). Kitas siūlomas diskutuoti variantas, diferencijuoti pagal nuosavos žemės plotą, pvz. 1 ha + 1 balas, pradėdant skaičiuoti nuo penkto ha iki 25 ha, bet už didesnę kaip 25 ha plotą papildomų balų nebeskiriant.</p>
<p>Siūlomas apsvarstyti papildomas balų skyrimas, turintiems kuo aukštesnį išsilavinimą. Pvz. 5 balus turintiems žemės ūkio profesinį išsilavinimą, 10 balų – aukštąjį.</p>
<p>Jaunojo ūkininko įsikūrimui pareiškėjų amžius neturėtų lemti tokį didelį balų skirtumą. Papildomų balų už jaunesnį amžių iš vis vertėtų atsisakyti, nes pagrindinis atrankos kriterijus yra pareiškėjo amžius nuo 18 iki 40 metų imtinai. Abejotina, ar itin jaunas pareiškėjo amžius gali labiau įtakoti sėkmingą ūkio įsikūrimą.</p>
<p>Privalomas mažiausias projektų atrankos balų skaičius turi būti sumažintas iki 30 balų (vietoje siūlomų 40 balų).</p>
<p>Siūlome įsipareigojimą pasiekti 4 proc. ūkio pelningumą svarstyti kaip tinkamą tarp pirmumo kriterijų, nes papildomų balų skyrimas skatins aukštinti projektinius pelningumo rodiklius, o vykdant veiklą juos pasiekti susiklosčius nepalankioms sąlygoms verslui gali būti itin sunku. Gal pakaktų reikalauti projekte ne mažesnio 2 proc. projekcinio pelningumo ir už jį neskirti papildomų balų kaip už aukštesnius įsipareigojimus.</p>
<p>Smulkių ir vidutinių ūkių dydžių ribų nustatymas.</p> <p>Turėtų aiškiai būti išskirta, kas yra smulkus, vidutinis ir stambus ūkis. Siūlome svarstyti ūkių skirstymą į:</p> <p>Siūlome svarstyti ūkių skirstymą į:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ smulkus ūkis nuo 4 000 Eur iki 29 999 Eur ➤ vidutinis - nuo 30 000 Eur iki 199 999 Eur ➤ stambus - nuo 200 000 Eur

Parengta pagal 2015 m. vasario 6 d. vykusio išplėstinio LŪS prezidiumo posėdžio diskusijas, nutarimus ir ŽŪM Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 m. programos priemonių pristatymą.